

Pe 12 decembrie, de ziua lui de naștere, mama îi cumpărase lui David o carte-basm, numai cu poze. Într-o poiană din pădure se afla un mic ied cenușiu, iar alături, bezna pădurii părea deosebit de amenințătoare. Printre trunchiuri negre-cafenii, bureți pestriți și ciuperci otrăvitoare, se zărea botul roșu, căscat, și ochii verzi ai unui lup.

Despre acel omor iminent știa numai David. Bătea cu pumnul în masă, acoperea poienița cu palma, ca lupul să n-o vadă, dar înțelegea că nu-l poate proteja pe iedut.

Iar noaptea striga:

— Mama, mama, mama!

Trezindu-se, mama venea spre el ca un nor prin întuneric și atunci el căsca fericit, simțind că cea mai mare putere din lume îl apără de bezna pădurii nocturne.

Cînd s-a făcut mai mare, îl speriau cîinii cei roșii din *Cartea junglei*. Într-o noapte, odaia se umpluse de răpitorii aceia roșii, iar David a trecut cu picioarele goale peste lada înaltă a comodei, în patul mamei lui.

Cînd băiatul avea febră, în timpul delirului îi apărea mereu același vis: zăcea pe malul nisipos al unei mări și valuri mărunte, de mărimea celui mai mic degețel al lui, îi gîdilau trupul. Deodată, la orizont se înălța un munte vinețiu, silențios, de apă, care creștea mereu, apropiindu-se vijelios. David continua să zacă pe nisipul cald, iar muntele negru-vinețiu de apă se repezea asupra lui. Era mai înfricoșător decît lupul și cîinii cei roșii.

Dimineața, mama lui pleca la lucru. El se ducea la scara de serviciu și turna o ceașcă de lapte într-o cutie în care fuseseră conserve de crabi, lucru știut de o pisică cerșetoare, slabă, cu coada lungă, subțire, cu botul palid și niște ochi mereu plînși. Odată,

o vecină i-a spus că în zori veniseră niște oameni cu o ladă și au dus, în sfârșit, slavă Domnului, la institut acea respingătoare pisică a nimănu.

— Unde vrei să mă duc, unde-i acel institut? E ceva cu totul absurd, uită și tu pisica aia nefericită – îi spunea mama privindu-l în ochii care implorau. Cum ai să trăiești tu pe lume? Nu se poate să fii atât de vulnerabil.

Mama voise să-l trimită într-o tabără de vară pentru copii, dar el plînsese, o implorase, bătuse disperat din palme și strigase:

— Ți promit să merg la bunica, numai nu în tabăra aceea.

Cînd mama l-a dus la bunica, în Ucraina, el n-a mîncat aproape nimic în tren – i se părea rușinos să mănînce un ou fiert sau să ia o pîrjoală dintr-o hîrtie unsuroasă.

Mama a rămas la bunica cinci zile împreună cu David, apoi s-a pregătit să plece înapoi, la muncă. S-a despărțit de ea fără lacrimi, dar a strîns-o atât de tare pe după gît, încît mama a spus:

— Ai să mă sugrumi, prostuțule. Aici sînt așa de multe căpșuni ieftine, iar peste două luni am să vin după tine.

Lîngă casa bunicii Roza era o stație a autobuzului care mergea din oraș la fabrica de pielărie. În ucraineană, stația se numea Zupînka.

Răposatul bunic fusese bundovist, om vestit, cîndva trăise la Paris. Pentru asta, bunica era respectată și adesea dată afară de la serviciu.

Prin ferestrele deschise se auzea radioul: „*Uvaga, uvaga, govoriť Kïv...*”¹.

În timpul zilei, strada era pustie, dar se înviora cînd treceau pe acolo studenți și studente ale Institutului de Pielărie și strigau unul la altul peste drum: „Bella, ai luat examenul? Iașka, vino să ne pregătim la marxism!”.

Spre seară se întorceau acasă muncitorii tăbăcari, vînzătorii, montatorul Soroka de la centrul

1. „Atenție, atenție, vorbește Kievul...” (ucr.).

orășenesc de radioficare. Bunica lucra la comitetul sindical al policlinicii.

David nu se plictisea în absența bunicii.

Lângă casă, într-o livadă îmbătrînită care nu aparținea nimănui, printre merii neîngrijiți, fără rod, păștea o capră bătrînă, rătăceau niște găini însemnate cu vopsea, ieșeau din pămînt furnici mute, mergînd de-a lungul firelor de iarbă. Ciorile, vrăbiile se purtau zgomotos, sigure de sine în livadă – ca niște orășence ce erau –, în schimb păsările de cîmp care veneau din alte părți și ale căror nume David nu le cunoștea se simțeau ca niște fete sfoase, de la țară.

A auzit aici multe cuvinte noi: *glecik... dikt... kaliuja... riajenka... riaska... pujalo... leadace... koșenea...*¹ Recunoștea în aceste cuvinte ecouri și reflecții ale limbii lui materne, rusa. A auzit vorbirea evreiească și a fost uluit cînd mama și bunica lui au început să vorbească evreiește în prezența lui. Niciodată n-o auzise pe mama lui vorbind într-o limbă pe care el să n-o înțeleagă.

Bunica l-a dus în vizită la o nepoată a ei, grăsansa Rebecca Buchman. În camera aceea, care îl uimise pe David cu mulțimea de perdele albe, croșetate, a intrat la un moment dat contabilul Băncii de Stat, Eduard Isaakovici Buchman, purtînd bluză și cizme.

— Haim, a zis Rebecca, uite-l pe musafirul nostru de la Moscova, băiatul Raiei. Și îndată a adăugat: Ei, haide, salută-l pe unchiul Eduard.

David l-a întrebat pe contabilul-șef:

— Unchiule Eduard, de ce tanti Rebecca vă spune Haim?

— Ei, asta zic și eu întrebare, i-a răspuns Eduard Isaakovici. Tu nu știi că în Anglia toți Haimii sînt Eduarzi?

Apoi o pisică a început să zgredene la o ușă și, cînd în sfîrșit a izbutit s-o deschidă larg cu

1. Ulcică, rumeguș, baltă, chefir, lintiță, sperietoare, umblătoare, pisoi (ucr.).

ghearele, toți au văzut în mijlocul acelei încăperi o fetiță cu ochii îngrijorați, care ședea pe oliță.

Într-o duminică, David s-a dus cu bunica la piață. Pe drum mergeau bătrîne cu basmale negre și însoțitoare de vagon posace, somnoroase, soții arogante ale unor conducători raionali, cu poșete albastre și roșii, treceau femei de la țară încălțate cu cizme.

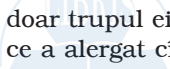
Cerșetorii evrei strigau cu glasuri supărate, grosolane, încît ai fi zis că nu din milă li se dădea de pomană, ci de frică. Iar pe caldarîmul pietruit treceau camioane de o tonă și jumătate, venite de la colhozuri cu saci de cartofi și țărițe, cu coșuri împletite în care se aflau găini ce cîrîiau la hîrtoape ca evreicele bătrîne și bolnăvicioase.

Dar cel mai mult îl atrăgea și îl aducea la disperare, îngrozindu-l, hala de carne. Acolo, David a văzut cum dintr-o căruță a fost tîrît trupul unui vițel ucis, cu botul palid pe jumătate căscat, cu părul alb și inelat de la gît năclăit de sînge.

Bunica a cumpărat o găină tînără, pestriță și a dus-o ținînd-o de picioarele legate cu o cîrpușoară albă, iar David mergea alături și mereu voia s-o ajute pe găină, cu palma, să-și ridice mai sus capul neajutorat; era uimit – de unde se ivise la bunica lui o asemenea sălbăticie neomenească?

Și-a amintit niște cuvinte ale mamei, pe care el nu le înțelesese, cum că rudele dinspre bunic sînt oameni culți, pe cînd toate rudele dinspre bunica sînt niște mic-burghezi și niște precupeți. Probabil că de aceea bunicii nu-i era milă de găină.

Au intrat într-o curte mică, și acolo le-a ieșit în întîmpinare un bătrînel cu tichie pe cap, iar bunica a început să vorbească cu el evreiește. Bătrînelul a luat pasărea în mîini, a început să murmure ceva, încît găina a cotcodăcit o dată încrezător, apoi a făcut ceva foarte repede, pe neobservate, dar fără îndoială ceva groaznic, a azvîrlit găina peste umăr, iar aceasta a țipat și a început să alerge dînd din aripi, și băiatul a văzut că nu mai avea cap – alerga

doar trupul ei fără cap. Bătrînelul o ucisese. După ce a alergat cîțiva pași, trupul a căzut zgîriind pămîntul cu ghearele puternice, tinere, apoi a încetat să mai fie viu.

În timpul nopții ce a urmat, băiatului i se părea că în odaie a pătruns mirosul acela venind de la vacile ucise și pruncii lor înjunghiați.

Moartea, care trăise în pădurea desenată, unde un lup desenat se furișa spre un iedut, de asemenea desenat, a ieșit în ziua aceea din paginile basmului. Copilul a simțit pentru prima oară că și el este muritor, dar nu în felul basmelor, ci în realitate, cu o limpezime de neînchipuit.

A înțeles că mama lui va muri cîndva. Moartea va veni la el și la ea, însă nu din pădurea aceea de basm, unde se înalță brazi în semiîntuneric; va veni din aerul acesta, din viață, din pereții casei părintești, și e peste putință să te ascunzi de ea.

A simțit moartea cu acea claritate și profunzime accesibilă doar copiilor mici și marilor filozofi, a căror forță de gîndire se apropie de simplitatea și forța simțămîntului infantil.

Dinspre scaunele cu șezuturile uzate, pe care s-au pus scîndurele de placaj, dinspre pîtecosușul șifonier venea un miros calm, bun, la fel ca și dinspre părul, rochiile bunicii. O noapte caldă, înșelător-calmă domnea atunci împrejur.

49

În această vară viața alunecase de pe fațetele cuburilor, din chipurile desenate în abecedare. El văzuse albastrul intens în strălucirea aripilor unui rățoi și cîtă ironie veselă e cuprinsă în zîmbetul și măcăitul lui. Cireșele albe se îțeau printre frunze, iar el se cătăruse pe trunchiul zgrunțuros și ajunsese la un fruct. Îl smulsese. Se apropiase de un

vițel legat pe maidan, îi întinsese o bucată de zahăr și, împietrind de fericire, văzuse ochii drăgălași ai acestui prunc enorm.

Roșcatul Pîncik se apropiase de David și, grașeind într-un chip amețitor, îi propusese:

— Hai să ne războim!

Evreii și ucrainenii din curtea bunicii se ase-mănau unii cu alții. Bătrîna Partînskaia trecuse pe la bunica și-i spusese cu glas cîntat:

— Ce zici de asta, Roza Nusinovna, Sonia pleacă la Kiev. Iar s-a împăcat cu bărbatu-său.

Bunica, plesnind din palme și rîzînd, răspunsese:

— Ei, asta-i curată comedie.

Lumea aceasta i se părea lui David mai plăcută decît strada Kirov, unde o bătrîna coafată, sulemenită, pe nume Drako-Drakon, se plimba cu un pudel prin curtea ca o fîntînă goală cu fundul asfaltat, unde la intrarea principală aștepta în fiecare dimineață un ZIS-101, unde o vecină din apartamentul comun, cu pince-nez pe nas și cu o țigară între buzele rujate, șoptea furioasă, aplecîndu-se deasupra aragazului: „Troțkista dracului, iar mi-ai dat la o parte cafeaua“.

Mama îl adusese noaptea de la gară. Trecuseră pe o stradă pavată cu piatră de rîu, luminată de lună, pe lîngă o catedrală catolică, unde, într-o nișă, se afla un Iisus Hristos slăbuț, de statura unui băiat de doisprezece ani, avînd capul aplecat încununat cu spini, apoi pe lîngă Institutul Pedagogic, unde cîndva învățase mama lui.

Peste cîteva zile, într-o vineri seara, David văzuse cum niște bătrîni se duceau la sinagogă, trecînd prin praful auriu stîrnit pe maidan de niște fotbaliști desculți.

Un farmec pătrunzător izvora din această imagine ce reunea casele albe, ucrainene, cumpenele scîrțuitoare ale fîntînilor și uzatele broderii de pe șalurile alb-negre de rugăciune, care-l amețeau cu marea lor vechime biblică. Și tot aici, alături, se